

Sygn. akt I C 473/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 września 2016 roku

Sąd Rejonowy w Gliwicach Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR Kamilla Gos-Górska

Protokolant: Sabina Drewniok-Szczepek

po rozpoznaniu w dniu 2 września 2016 roku w Gliwicach na rozprawie sprawy z powództwa Gminy J.

przeciwko Skarbowi Państwa - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo R. i Skarbowi Państwa – Zarząd Województwa (...)

o zapłatę

1. zasądza od pozwanej Skarbu Państwa - Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo R. na rzecz powódki Gminy J. kwotę 473,04 zł (czterysta siedemdziesiąt trzy złote i 04/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 1 sierpnia 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty;
2. zasądza od pozwanej Skarbu Państwa - Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo R. na rzecz powódki Gminy J. kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania;
3. oddala wniosek o zasądzenie kosztów postępowania pomiędzy jednostkami Skarbu Państwa.

SSR Kamilla Gos-Górska

Sygn. akt I C 473/16

UZASADNIENIE

Gmina J. wniosła o zasądzenie od Skarbu Państwa – Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasów Państwowych – Nadleśnictwo R. kwoty 473,04 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 sierpnia 2014 r. tytułem pokrycia kosztów uprzętnięcia, transportu i utylizacji martwej dzikiej zwierzyny oraz o zasądzenie kosztów procesu na jej rzecz. W uzasadnieniu wskazała, że w dniu 11 kwietnia 2014r. na drodze gminnej w J. znaleziono martwego lisa, uprzętniecie którego zlecono weterynarzowi. Koszt tej usługi wyniósł 473,04 zł i został poniesiony przez powódkę. Skierowane do pozwanego wezwanie do zapłaty było bezskuteczne. Powódka podniosła, że w przedmiotowej sprawie nie znajdują zastosowania przepisy ustawy z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, jako że nakładają one na gminy obowiązek w zakresie zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok zwierząt, ale wyłącznie zwierząt bezdomnych. Tymczasem lis jest zwierzęciem wolno żyjącym (dzikim), łownym stanowiącym własność Skarbu Państwa. Padła zwierzyna nadal pozostaje własnością Skarbu Państwa, co uzasadnia odpowiedzialność pozwanego. Stosownie do przepisów ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach, Lasy Państwowe jako państwowa jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej reprezentują Skarb Państwa w zakresie zarządzanego mienia, a w ich skład wchodzi m.in. nadleśnictwa.

W dniu 26 września 2014r. w tut. Sądzie wydano nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, w sprawie I Nc 1552/14, uwzględniający żądanie w całości.

Pozwany zaskarżył powyższy nakaz sprzeciwem i wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie kosztów postępowania. Argumentował, że na gruncie prawa łowieckiego naczelnym organem administracji rządowej w zakresie łowiectwa jest minister właściwy do spraw środowiska, zaś administrację w zakresie łowiectwa sprawuje samorząd województwa. Obowiązek uprzątnięcia zwłok zwierzyny wolno żyjącej winien być rozpatrywany w kontekście podmiotu, któremu przysługuje prawo własności zwierzyny oraz podmiotu zobowiązanego do utrzymania czystości. Z zestawienia przepisów prawa o ochronie przyrody, prawa łowieckiego i wydanych na ich podstawie przepisów wykonawczych wynika, że ustawodawca ograniczył odpowiedzialność Skarbu Państwa oraz innych podmiotów za szkody wyrządzone przez dziko żyjące zwierzęta w dwojaki sposób: poprzez wskazanie gatunków zwierząt, za które ponoszą odpowiedzialność oraz zakresu szkód przez nie wyrządzonych. W konsekwencji, brak jest podstaw faktycznych i prawnych uzasadniających ponoszenie przez pozwanego kosztów związanych z usunięciem zwłok martwej zwierzyny. W przypadku znalezienia martwego zwierzęcia istotnym jest na czyim gruncie znajduje się martwe zwierzę. W przedmiotowej sprawie obowiązek polegający na usunięciu z drogi martwej zwierzyny i jej likwidacji ciążył na zarządcy drogi, tj. powódce.

Wyrokiem z dnia 30 marca 2015 r. Sąd Rejonowy w Gliwicach w sprawie I C 2409/14 oddalił powództwo i zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania. Sąd uzasadnił, że zwierze padło na drodze gminnej, a zatem powódka jako właściciel gruntu, a jednocześnie posiadacz odpadu (martwej zwierzyny) obowiązana była do zagospodarowania odpadem, zgodnie z przepisami ustawy o odpadach.

Od powyższego orzeczenia powódka wniosła apelację zarzucając naruszenie przepisów ustaw o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o drogach publicznych. Argumentowała, że istotą sporu nie jest to kto powinien uprzątnąć zwłoki zwierzęcia, ale to kto powinien ponieść związane z tym koszty, które zdaniem powódki obciążają Skarb Państwa jako właściciela zwierzęcia.

Postanowieniem z dnia 27 października 2015 r. Sąd Okręgowy w Gliwicach, ustalił właściwą reprezentację Skarbu Państwa, uznając, że podmiotem uprawnionym do podejmowania czynności procesowych w jego imieniu jest Zarząd Województwa (...).

W piśmie procesowym z dnia 17 listopada 2015 r. Skarb Państwa – Zarząd Województwa (...), wniósł o oddalenie apelacji powoda, podnosząc, że Skarb Państwa nie jest podmiotem obowiązany do ponoszenia kosztów unieszkodliwiania zwłok zwierząt. Przepisy wskazują jedynie na gospodarowanie zwierzyną, co należy rozumieć jako jej ochronę i zachowanie różnorodności. Nawet w przypadku innego stanowiska, to za właściwe *statio fisci* Skarbu Państwa należałoby uznać Ministra Środowiska. Zadaniem Zarządu Województwa jest jedynie administracja łowiectwa. Ostatecznie zauważono, że Gmina J. mieści się na terenie Województwa (...), więc jako *statio fisci* winien występować Zarząd Województwa (...).

Wyrokiem z dnia 24 listopada 2015 r. Sąd Okręgowy w Gliwicach uchylił wyrok Sądu Rejonowego w Gliwicach i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego. W uzasadnieniu wskazano, że pierwszym z zadań Sądu Rejonowego było wyjaśnienie prawidłowej reprezentacji Skarbu Państwa a dalej, że sprawa nie została dostatecznie wyjaśniona i uzasadniona. Wobec tego zobowiązano Sąd Rejonowy do ustalenia prawidłowej reprezentacji Skarbu Państwa, co umożliwi wypowiedzenie się wszystkim zainteresowanym jednostkom, a dalej do odpowiedniego umotywowania rozstrzygnięcia.

Postanowieniem z dnia 18 kwietnia 2016 r. Sąd Rejonowy w Gliwicach ustalił jako *statio fisci* Skarbu Państwa obok Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo R. i w miejsce Zarządu Województwa (...), Zarząd Województwa (...), postanawiając o dalszym prowadzeniu postępowania z ich udziałem.

W piśmie procesowym z dnia 16 czerwca 2016 r. Skarb Państwa - Zarząd Województwa (...) wniósł o uchylenie postanowienia z 18 kwietnia 2016 r. i zwolnienie od uczestnictwa w niniejszym postępowaniu oraz o zasądzenie od Skarbu Państwa - Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasów Państwowych – Nadleśnictwo R. na rzecz Województwa (...) kosztów postępowania.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 11 kwietnia 2014r. na drodze gminnej - ul. (...) w miejscowości J. znaleziono martwego lisa. Gmina J. zleciła usunięcie martwego zwierzęcia z drogi i jego utylizację. Koszt wykonanej usługi wyniósł 473,04 zł.

W dniu 21 maja 2014r. Gmina J. wystawiła notę księgową nr (...) na kwotę 473,04 zł i pismem z tego samego dnia wezwała Skarb Państwa - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasów Państwowych – Nadleśnictwo R. do jej uregulowania. Pismo doręczono 26 maja 2014 r. Wezwanie do zapłaty pozostało bezskuteczne.

/okoliczności bezsporne, a nadto: nota księgową k. 10, korespondencja k. 11-12, faktura VAT k. 14, dokument handlowy k. 16/

Powyższy stan faktyczny posiadał charakter bezsporny a ponadto odzwierciedlenie w treści dokumentów złożonych do akt.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało uwzględnieniu.

W pierwszej kolejności wyjaśnienia wymaga kwestia prawidłowej reprezentacji Skarbu Państwa. Zgodnie z brzmieniem art. 67 § 2 zd. 1 k.p.c. za Skarb Państwa podejmuje czynności procesowe organ państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, lub organ jednostki nadrzędnej. Skarb Państwa jest przy tym podmiotem jednolitym i w niniejszej sprawie pozostawał jedynym pozwanym, z tym że czynności w jego imieniu podejmowały dwie jednostki organizacyjne. Określenie statio fisci w pierwszej kolejności należy do powoda, Sąd zobowiązany jest jednak czuwać nad prawidłowym oznaczeniem statio fisci, a to w kontekście zakresu zadań i kompetencji takich jednostek.

Mając na uwadze powyższe, Sąd ocenił jako uzasadnione, aby obok pierwotnie wskazanej jednostki organizacyjnej - Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasów Państwowych – Nadleśnictwo R., w sprawie występował Zarząd Województwa (...), a to z przyczyn omówionych poniżej, których wyjaśnienie wymaga odniesienia do przepisów prawa znajdujących zastosowanie w niniejszej sprawie.

Stosownie do art. 22 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu i zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, obowiązek usuwania z nieruchomości padłych zwierząt ustawodawca nakłada na właściciela, posiadacza lub zarządzającego nieruchomością na terenie której zwierzę padło. Czynności takie w niniejszej sprawie wykonała powódka jako właściciel nieruchomości, na której ujawniono zwłoki martwego lisa – właściciel drogi gminnej. Obowiązek taki powódki, jako zarządcy drogi, wynika również z przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Art. 5 ust. 4 tej ustawy przewiduje, że obowiązki utrzymania czystości i porządku na drogach publicznych należą do zarządu drogi.

W niniejszej sprawie powódka nie kwestionowała, że na mocy przepisów prawa zobowiązana była do podjęcia czynności uprzątnięcia zwłok lisa. Spór dotyczył natomiast kwestii tego, kto jest ostatecznie zobowiązany do poniesienia kosztów tych czynności. Sąd uznał, że o ile powołane przepisy obligowały powódkę do uprzątnięcia zwłok lisa, to jednocześnie powódka, w oparciu o poniżej powołane przepisy, uprawniona jest do obciążenia kosztami wykonania tych czynności, właściciela zwierzęcia.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że zwierzęta łowne stanowią własność Skarbu Państwa, co wynika z art. 2 ustawy z dnia 13 października 1995 r. ustawy Prawo łowieckie. Do zwierząt łownych należy min. lis (§ 1 ust. 1 pkt 2 lit. a rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 marca 2005 r., Dz. U. 2005, Nr 45, poz. 433). Jednocześnie ochrona zwierząt łownych (zwierzyny) i gospodarowanie ich zasobami w zgodzie z zasadami ekologii oraz zasadami racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej składają się na pojęcie łowiectwa (art. 1 Prawo łowieckie), którego zasady zostały uregulowane właśnie w powołanej ustawie. Art. 7 Prawa łowieckiego przewiduje, że jeżeli ustawa nie stanowi inaczej,

administracje w zakresie łowiectwa sprawuje samorząd województwa jako zadanie z zakresu administracji rządowej. Właśnie ten przepis uzasadniał zdaniem Sądu, ustalenie Zarządu Województwa (...) (stosownie do miejsca znalezienia martwego lisa) wśród statio fisci Skarbu Państwa. Jednocześnie Sąd uznał, że nie zachodzi potrzeba włączenia do udziału w sprawie Ministra Środowiska, który jest organem naczelnym administracji rządowej w zakresie łowiectwa.

Dalej przywołania wymagają przepisy ustawy z 28 września 1991 r. o lasach (j.t. Dz. U. z 2011, Nr 12, poz. 59 ze zm.). Przepisy tego aktu określają zasady zachowania, ochrony i powiększania zasobów leśnych oraz zasady gospodarki leśnej w powiązaniu z innymi elementami środowiska i z gospodarką narodową (art. 1 w brzmieniu obowiązującym w dacie podjęcia czynności). W art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o lasach wyjaśniono, że gospodarka leśna to działalność leśna w zakresie urządzania, ochrony i zagospodarowania lasu, utrzymania i powiększania zasobów i upraw leśnych, gospodarowania zwierzyną, pozyskiwania - z wyjątkiem skupu - drewna, żywicy, choinek, karpiny, kory, igliwia, zwierzyny oraz płodów runa leśnego, a także sprzedaż tych produktów oraz realizacja pozaprodukcyjnych funkcji lasu.

Stosownie do art. 32 ust. 1 i 2 ustawy o lasach, Lasy Państwowe jako państwowa jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej reprezentują Skarb Państwa w zakresie zarządzanego mienia. Przy tym w skład Lasów Państwowych wchodzi następujące jednostki organizacyjne: Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych, regionalne dyrekcje Lasów Państwowych, nadleśnictwa, inne jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej. Art. 35 ust. 1 ustawy o lasach stanowi, że nadleśniczy prowadzi samodzielnie gospodarkę leśną w nadleśnictwie na podstawie planu urządzenia lasu oraz odpowiada za stan lasu. W szczególności nadleśniczy reprezentuje Skarb Państwa w stosunkach cywilnoprawnych, w zakresie swojego działania (pkt 1), jak też organizuje ochronę mienia (pkt 4).

Z zestawienia powyższych przepisów wynika, że lis jako zwierze łowne stanowi własność Skarbu Państwa. Gospodarowanie tą zwierzyną należy do zakresu gospodarki leśnej. W zakresie zarządzania tym mieniem (min. zwierzyną leśną) Skarb Państwa reprezentowany jest przez Lasy Państwowe w skład których wchodzi nadleśnictwa. Z kolei nadleśniczy prowadzi gospodarkę leśną (zatem również gospodaruje zwierzyną), organizuje ochronę tego mienia i w zakresie tego działania reprezentuje Skarb Państwa w stosunkach cywilnoprawnych. W świetle tych wszystkich wniosków, Sąd uznał, że dochodzone roszczenie pozostaje jednocześnie w związku z zakresem zadań i kompetencji nadleśnictwa, która to jednostka występowała w niniejszej sprawie w charakterze statio fisci Skarbu Państwa.

Brzmienie powyższych przepisów doprowadziło Sąd do przekonania, że zobowiązany do poniesienia kosztów uprzątnięcia i utylizacji martwej zwierzyny łownej (lisa) jest właśnie Skarb Państwa a dochodzone roszczenie wiąże się z działalnością Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasów Państwowych – Nadleśnictwo R.. Skoro bowiem do tego podmiotu należy gospodarowanie zwierzyną, to obejmuje to wszelkie czynności związane z tym mieniem, tak podejmowanie czynności celem utrzymania tego mienia, jego poszerzeniem, ale i zagospodarowaniem zwierzyciem martwym. Śmierć zwierzęcia jest przecież naturalnym etapem związanym z jego posiadaniem, tu: z jego własnością. Zwierze nie przestaje być własnością Skarbu Państwa z chwilą śmierci. Martwy lis nadal jest mieniem, które wymaga zagospodarowania o jakim mowa w art. 6 ustawy o lasach.

Z tych też przyczyn Sąd uznał, że pozwana Skarb Państwa - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasów Państwowych – Nadleśnictwo R. zobowiązane było do poniesienia kosztów usunięcia i utylizacji zwierzęcia.

Czynności te wykonano na zlecenie powódki a pokrycie kosztów z tym związanych należy kwalifikować jako prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia. Zgodnie z art. 752 k.c. kto bez zlecenia prowadzi cudzą sprawę, powinien działać z korzyścią osoby, której sprawę prowadzi, i zgodnie z jej prawdopodobną wolą, a przy prowadzeniu sprawy obowiązany jest zachowywać należyta staranność. Stosownie do art. 753 § 2 k.c. z czynności swych prowadzący cudzą sprawę powinien złożyć rachunek oraz wydać wszystko, co przy prowadzeniu sprawy uzyskał dla osoby, której sprawę prowadzi. Jeżeli działał zgodnie ze swoimi obowiązkami, może żądać zwrotu uzasadnionych wydatków i nakładów wraz z ustawowymi odsetkami oraz zwolnienia od zobowiązań, które zaciągnął przy prowadzeniu sprawy. Jednocześnie w ocenie Sądu z uwagi na okoliczności sprawy, a to zaleganie na drodze martwego zwierzęcia, powódka nie była obowiązana do uprzedniego zawiadomienia pozwanej o zaistniałej sytuacji i do oczekiwania na jej zlecenia,

o czym mowa w art. 753 § 1 k.c. Pozwana przy tym, nie podważała zasadności czynności podjętych przez powódkę, nie kwestionowała wysokości poniesionych z tego tytułu kosztów, a jedynie w odpowiedzi na wezwanie do zapłaty, oświadczyła, że zwraca notę księgową, zatem odmówiła spełnienia świadczenia.

Na marginesie należy zauważyć, że nawet nie podzielając powyższego poglądu, uwagi wymaga, że skoro obowiązkiem Skarbu Państwa (tu: Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasów Państwowych – Nadleśnictwa R.) było zagospodarowanie mieniem i poniesienie związanego z tym kosztu, to jego poniesienie przez powódkę spowodowało bezpodstawne wzbogacenie pozwanej.

Ostatecznie Sąd nie podzielił stanowiska, że zwłoki lisa stanowią odpad, do którego zastosowanie znajdują przepisy ustawy z 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. 2013 Nr 21 ze zm.). Zgodnie bowiem z jej art. 2 pkt 10 przepisów ustawy nie stosuje się do zwłok zwierząt, które poniosły śmierć w inny sposób niż przez ubój, w tym zwierząt uśmierconych w celu wyeliminowania chorób epizootycznych, i które są unieszkodliwiane zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1069/2009. Jak wskazano w Komentarzu Wojciecha Radeckiego z 2013 r. do tej ustawy, dziesiąte wyłączenie (art. 2 pkt 10) obejmuje zwłoki zwierząt, które poniosły śmierć w inny sposób niż przez ubój, ale tylko wtedy, jeżeli są unieszkodliwiane zgodnie z rozporządzeniem nr 1069/2009. W niniejszej sprawie nie pojawiło się nawet twierdzenie, aby śmierć lisa wynikała z uboju, względnie, aby unieszkodliwienie odbyło się w warunkach wskazanego rozporządzenia.

Mając na uwadze powyższe, Sąd orzekł jak w pkt 1 sentencji wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., zasądzając je od pozwanej na rzecz powódki, która wygrała spór. Na poniesione przez powódkę koszty procesu złożyły się: opłata od pozwu 30 zł, wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika za reprezentowanie powódki w pierwszej instancji (2 x 60 zł) i w drugiej instancji (30 zł), tj. łącznie 180 zł. Jednocześnie należy zauważyć, że za reprezentowanie powódki przed sądem I instancji przy ponownym rozpoznaniu sprawy, wysokość wynagrodzenia należało ustalić w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, obowiązującego do 31 grudnia 2015 r., gdyż postępowanie przed Sądem Okręgowym zakończyło się z chwilą wydania wyroku z 24 listopada 2015 r. i wobec jego prawomocności ponownie rozpoczęło się postępowanie przed sądem rejonowym. Zarejestrowanie sprawy już po 1 stycznia 2016 r. w tutejszym Sądzie stanowi jedynie czynność techniczną.

W pkt 3 Sąd oddalił żądanie Skarbu Państwa - Zarządu Województwa (...) zasądzenia na jego rzecz kosztów postępowania od Skarbu Państwa - Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasów Państwowych – Nadleśnictwo R.. Jak wskazywano powyżej, Skarb Państwa ma charakter jednolity, udział większej liczby jednostek organizacyjnych w postępowaniu nie zmienia tego, że pozwanym jest jeden podmiot – Skarb Państwa. Kwestię kosztów postępowania można rozważać jedynie w relacji tego podmiotu z drugą stroną postępowania, a nie w relacjach między poszczególnymi statio fisci jednolitego pozwanego Skarbu Państwa.

SSR Kamilla Gos-Górska